

Gledališka kritika

Lep poklon Marku Sosiču

Marko Sosič: Meja sneženja, krstna uprizoritev,
Prešernovo gledališče Kranj, ogled premiere 17. februarja

Petra Vidali

Drama Meja sneženja je verjetno zadnje dokončano besedilo pisatelja in režiserja Marka Sosiča. Ne gre za dramatisacijo proznega dela, vseeno pa bi lahko rekli, da gre za dramatisacijo njegovega stalnega, obsesivnega motiva: za podobo družine, ki ni sprejela sorodnikov, vojnih beguncev iz Bosne. Zgodba se je prej v njegovih romanih izpisala v nekaj različicah, v vseh pa je zavrnila gesta patra familias poškodovale obe družini - tisto, ki pomoči ni dabila, in tisto, ki je pomoč zavrnila. V Meji sneženja mu je dramska oblika omogočila, da je z analitično tehniko, to vzorčno tehniko za odkrivanje travmatičnega in potlačenega, izpisal izčiščeno zgodbo o posledicah odrekanja solidarnosti.

Zgodba ni povedana z velikimi besedami, vendar so v njej dimenzije velikih dram z usodnimi prepoznanji. Kar je bilo zatrto, se z vso silo vrne ob naključnem srečanju, ki se izkaže za usodno; za tisti detalj, ki bo povezal in povedal tragično zgodbo. Kot v klasičnih zgodbah, od Ojdipa dalje, se tudi tukaj vse začne s prihodom tujke in konča s spoznanjem, da ne gre za tujko. Ivan naključno sreča Leilo in ji pomaga, ko jo pripelje k sebi domov, pa se skozi ksenofobne izbruhe njegovega očeta začne luščiti spoznanje, da je Leila potomka sorodnikov, ki jim Ivanov oče ni hotel pomagati, da je torej Ivanova sestrična. Hkrati se počasi, z nedokončanimi opisi sanj Ivanove sestre Ide in z očetovimi obtoževanji začne boleče izpisovati tudi zgodba o Ivanovi in Idini materi, ki moškega dejanja ni zdržala.

Meja sneženja je po dolžini komajda drama. Bolj dračlet. Vendar v uri in četrt uprizoritve ni umetnih podaljševanj. To je drama, ki kriči od premolkov in zamolkov, drama s prazninami, ki so polne pomena, in ekipa ustvarjalcev je to dimenzijo Sosičeve pisave dobro začutila in uprizorila.

Meja sneženja je tudi drama, v kateri je povsem realističen, vsakdanji, gospodinjski diskurz, zadregasti small talk, hkrati ves čas metaforično in simbolno

nabit. Ko govori Ivanov oče o zemlji, ki ni dovolj čista, da bi lahko vanjo nasadil nageljčke, govori o nečisti rasi tako rekoč. In ko Ivan govori o drvečem vlaku in pokvarjenih zavorah, govori o svojem iztirjenju. Ko govorita oba o "meji sneženja", govorita o strahu pred nepredvidljivim, pred sesutjem reda in sistema, ki zapolnjuje njihove prazne eksistence. Uprizoritev je dobro poskrbela, da se je izrazilo takšno sobivanje realnega in metaforičnega in da ne eno ne drugo ni postalo banalno ali teatralično. Zlasti očetove parole bi zlahka postale nabuhla in preveč dobesedna ideologija. A je v interpretaciji **Boruta Veselka** toliko sarkazma in grenkobe, da se gledalec zave, da so tudi njegova pretiravanja verjetno odraz stiske. Zaključek uprizoritve ga vendarle naredi oziroma pokaže bolj človeškega. Nasprotno pa je v sinovih ponavljanjih enakih očetovih modrosti v interpretaciji Primoža Forte veliko prisrčne nerodne nedolžnosti. Leila, kot jo odigra Živa Selan, je ranjena, a živa, njenemu liku je vendarle uspelo ohraniti več življenja, kot ga je ostalo v mili, a izžeti Idi v interpretaciji Nikle Petruške Panizon.

V drami opisan prostor je dotrajana, svežega opleska potrebna kuhinja, v kateri oče zahteva svoj red, vsi drugi pa ga izvajajo. Scenografska rešitev prostor s treh strani zapre in odpre hkrati s starimi okni, torej z elementom, ki po navadi prepušča svetlobo, tokrat pa daje večino časa občutek temačnosti. Vendar v to mračnost v pravih trenutkih vendarle prodre svetloba zunanjega sveta, kot pronicne v to žalostno družino in zgodbo vsaj malo upanja, da jih bo preteklost nehala dušiti. Tudi glasba je, povsem drugače kot v večini sodobnega slovenskega gledališča, tiha, a melodična in svetla.

Ekipa ustvarjalcev, od režiserja do igralcev, je ekipa prijateljev in tovarišev Marka Sosiča, ekipa njegovih sodelavcev in sodelavk iz različnih svetov. Uprizoritev jih je združila v želji, da bi ga sami - in publika - znova srečali. Ker sem tudi podpisana spremljala delo Marka Sosiča z naklonjenostjo in ker razumem to predstavo kot poseben hommage, ne zagotavljam povsem za objektivnost kritike. Mislim pa, da bi bil Marko Sosič takšne Meje sneženja vesel.

*Mislím, da bi bil
Marko Sosič takšne
Meje sneženja vesel*
Ustvarjalci uprizoritve

Režiser **Goran Vojnović**

Asistent režije **Francesco Borchì**

Dramaturginja **Marinka Poštrak**

Kostumografinja **Jelena Proković**

Scenograf **Marco Juratovec**

Avtorica glasbe **Tamara Obrovac**

Oblikovalec luči **Jaka Varmuž**

Oblikovalec maske **Matej Pajntar**

Lektor **Jože Faganel**

Igrajo

Borut Veselko

Primož Forte

Nikla Petruška Panizon

Živa Selan k.g.

Uprizoritev je nastala v koprodukciji **Prešernovega gledališča** Kranj in Slovenskega stalnega gledališča Trst. Premiera v Trstu je bila 21. januarja.

Primož Forte in Živa Selan
Foto: Luca QUALA/SSG TRST